

III

(Sagatavošanā esoši tiesību akti)

EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJA

EESK 537. PLENĀRSESĪJA, 19.9.2018.–20.9.2018.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Eiropadomei, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Mākslīgais intelekts Eiropai””

(COM(2018) 237 final)

(2018/C 440/08)

Ziņotājs: **Giuseppe GUERINI**

Ziņotājs: **Gonçalo LOBO XAVIER**

Apspriešanās	Eiropas Komisija, 12.7.2018.
Juridiskais pamats	Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pants
Atbildīgā specializētā nodaļa	Vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētā nodaļa
Pieņemts specializētās nodaļas sa- nāksmē	4.9.2018.
Pieņemts plenārsesijā	19.9.2018.
Plenārsesija Nr.	537
Balsojuma rezultāts	199/1/2
(par/pret/atturas)	

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. EESK uzskata, ka mākslīgajam intelektam (turpmāk – “MI”) un automatizācijas procesiem piemīt ārkārtīgi liels potenciāls uzlabot Eiropas sabiedrību, jo tie veicina inovāciju un pozitīvu pārveidi; tomēr šie procesi ir saistīti arī ar ievērojamiem riskiem, problēmām un bažām. Tādēļ ir ļoti svarīgi, lai Eiropas iestādes ātri un visaptveroši pievērstos MI attīstībai un pilnīgai reglamentēšanai.

1.2. Veidojot progresīvu pieeju MI Eiropā, ir jāaptver vairākas jomas, tostarp: i) publiskā un privātā sektora ieguldījumi pētniecībā un attīstībā un progresīvā digitālajā infrastruktūrā; ii) jaunu tiesību aktu īstenošana vai pastāvošo spēkā esošo noteikumu pielāgošana; iii) atbilstīgu zināšanu un iedzīvotāju un patērētāju informētības uzlabošana, kā arī iv) mērķtiecīgas mācību programmas darbiniekiem.

1.3. Starptautiskajā, ES un dalībvalstu līmenī būtu īpaši jāapzina un jārisina atbildības problēmas, kas rodas saistībā ar jaunajām digitālajām tehnoloģijām, un EESK vēlētos cieši sadarboties ar ES iestādēm centienos analizēt un novērtēt visus ES tiesību aktus, kuri attiecas uz atbildību, produktu drošumu un civiltiesisko atbildību un kuros būtu jāveic atbilstoši grozījumi.

1.4. EESK atbalsta Komisijas paziņojuma mērķi, proti, palielināt ES rūpniecisko un tehnoloģisko jaudu, lai MI izplatītu iekšējā tirgū. Pasākumi, kas jāveic, lai neatpaliktu no citiem globālo procesu dalībniekiem, ir tik vērienīgi, ka patiešām ir nepieciešama visu Eiropas un dalībvalstu līmenī pieejamo instrumentu un finansējuma koordinēšana un sinerģija.

Nemot vērā iepriekš minēto, tomēr nevajadzētu ES vērtības un principus upurēt globālās konkurētspējas dēļ.

1.5. Attiecībā uz Komisijas mērķi panākt, lai “MI nonāk pie visiem potenciālajiem lietotājiem, īpašu uzmanību pievēršot maziem un vidējiem uzņēmumiem”, EESK uzskata, ka, lai risinātu jautājumu par globālo konkurētspēju, MI jābūt pieejamam pēc iespējas lielākam lietotāju lokam. Tādēļ ir būtiski MI darīt pieejamu visu veidu uzņēmumiem, kas darbojas Eiropas vienotajā tirgū, tostarp MVU, lauksaimniekiem, sociālajiem uzņēmumiem, kooperatīviem, individuāliem uzņēmumiem un patērētāju apvienībām.

1.6. Eiropas Komisijai un dalībvalstīm būtu jāsadarbojas, lai izstrādātu pamatnostādnes par ētiku mākslīgā intelekta jomā, un šajā darbā jāiesaista visi attiecīgie ieinteresētie publiskā un privātā sektora dalībnieki. Šajās pamatnostādnēs būs jāietver pārredzamības princips, ko piemēro attiecībā uz mākslīgā intelekta sistēmu izmantošanu darbinieku pieņemšanas un viņu snieguma novērtēšanas vai kontroles procesā. Papildus ētikas principiem EESK ierosina izstrādāt skaidru, saskaņotu un obligātu tiesisko regulējumu Eiropas līmenī, lai pienācīgi regulētu mākslīgā intelekta jomu un atjauninātu esošos noteikumus, ko skar MI, īpašu uzmanību veltot regulējumam, kas attiecas uz ražotāju atbildību un patērētāju tiesību aizsardzību. EESK vēlas cieši sadarboties ar ES iestādēm, lai analizētu un novērtētu attiecīgos ES tiesību aktus, kuros nākotnē būs vajadzīgas izmaiņas, ņemot vērā mākslīgā intelekta attīstību.

1.6.1. Eiropas Komisijai būs arī rūpīgi jāizvērtē MI ietekme uz darba tirgu. Veicot šo izvērtējumu, jāņem vērā gan dažu darba ņēmēju iespējamā aizstāšana ar elektroniskām ierīcēm vai robotiem, gan arī tas, ka atsevišķas funkcijas netiks pilnībā automatizētas, taču jaunās tehnoloģijas tās būtiski mainīs.

1.7. Šā iemesla dēļ EESK iesaka nodrošināt, lai paustais nodoms panākt, ka “neviens netiek atstāts novārtā”, nebūtu tikai priekšlikums vai solījums, bet gan tiktu realizēts konkrētās darbībās.

1.8. Ir svarīgi uzsvērt mācību programmu nozīmi, lai aizsargātu Eiropas darba ņēmējus, kuri strādā vidē, ko būtiski maina MI pakāpeniskā ieviešana. Eiropas iedzīvotājiem būtu jāsaņem atbilstīga informācija, kas dod viņiem iespēju būt atbildīgiem un informētiem to ierīču un lietotņu lietotājiem, kuras nodrošina straujā tehnoloģiju attīstība.

1.9. Gadījumos, kad jaunie pasākumi dos iespēju publiskās pārvaldes iestādēm izmantot tehnoloģijas ar mērķi pieņemt organizatoriskus lēmumus un ātrāk izdarīt izvēli, būs jārisina jautājums par efektīvu juridisko atbildību par šādiem lēmumiem tāda skaidra tiesiskā regulējuma ietvaros, kas nodrošina pārvaldes iestādes pilnīgu pārskatbildību pret iedzīvotājiem.

1.10. Īpaša vērība būtu jāpievērš pilsoniskās sabiedrības un sociālās ekonomikas organizāciju ietekmei uz iedzīvotāju aktīvas līdzdalības veicināšanu ekonomiskajos un sociālajos procesos, kas, pateicoties mākslīgajam intelektam, paplašinās mūsu sabiedrības līdzdalību. Pilsoniskās sabiedrības organizācijas un sociālie uzņēmumi var lielā mērā veicināt iedzīvotāju izpratni par tehnoloģijām un tehnoloģiju pieņemšanu, jo īpaši ar tādu sadarbības mehānismu palīdzību, kas dod iespēju notiekošajā digitalizācijas procesā iesaistīt iedzīvotājus.

1.11. Pasludināto pašreizējo tehnoloģisko revolūciju nevar un arī nedrīkst īstenot, ja ievērojamā mērā un aktīvi netiek iesaistīti darba ņēmēji, patērētāji un sociālās organizācijas, un pašreizējās tehnoloģiju attīstības tendences jāvirza tā, lai nodrošinātu pilnībā informētu iedzīvotāju aktīvāku un atbildīgāku līdzdalību. Tādēļ EESK ieteic, ka, veidojot Eiropas MI aliansi, Eiropas Komisijai būtu jāņem vērā nepieciešamība izveidot iekļaujošu un reprezentatīvu platformu, kurā darbojas dažādu nozaru profesionāļi un kura paredzēta dažādām ieinteresētajām personām, kas pārstāv Eiropas iedzīvotājus, tostarp to strādājošo pārstāvjiem, kuru darbs būs saistīts ar viedajām mašīnām⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Skatīt EESK atzinumu INT/845 “Mākslīgais intelekts: paredzot tā ietekmi uz darbvietām, lai nodrošinātu taisnīgu pāreju” (pašiniciatīvas atzinums), ziņotāja: *Franca Salis-Madinier* (skatīt šā *Oficiālā Vēstneša* 1. lpp.).

2. Vispārīgas piezīmes

2.1. Digitālās ierīces un lielapjoma mācīšanās mašīnas ik dienu palielina algoritmu spēju apstrādāt ļoti lielus datu apjomus, un paredzams, ka nākotnē šī spēja palielināsies vēl vairāk, pateicoties “neironu tīkliem” (tos jau izmanto, piemēram, viedtālrunos objektu, seju un attēlu vizuālai atpazīšanai).

2.2. Šāda attīstība pārveido tradicionālo “mācīšanās” procesu, ko MI mašīnas līdz šim ir izmantojušas – šādu mašīnu mācīšanās tagad vairs neaprobežojas ar kopsakarību iegūšanu no datiem, bet tās attīsta arī elastīgu un adaptīvu mācīšanās spēju. Šis process palielinās MI spēju mācīties un rīkoties reālajā pasaulē.

2.3. Ņemot vērā paredzamās ļoti straujās pārmaiņas tehnoloģiju jomā, tagad ir būtiski, lai Eiropas Komisija un dalībvalstis sadarbotos ar mērķi veikt padziļinātu izvērtējumu par jaunajiem izaicinājumiem, ko rada MI ātrā attīstība, un šajā procesā iesaistītu visus attiecīgos publiskā un privātā sektora dalībniekus, nekaitējot progresā un tehnoloģiju attīstības iespējām.

2.4. Komisijas paziņojuma COM(2018) 237 mērķis ir palielināt ES rūpniecisko un tehnoloģisko jaudu un rosināt ieviest MI Eiropas ekonomikā – gan privātajā sektorā, gan arī publiskajā pārvaldē. Kā iepriekš norādīts pašiniciatīvas atzinumā ⁽²⁾, EESK atbalsta Komisijas iniciatīvu – tā patiesībā savā paziņojumā iekļāvusi daudzus Komitejas iepriekš sniegtus ieteikumus –, taču aicina Komisiju rīkoties savlaicīgi un izlēmīgi.

2.5. Efektīvas Eiropas pieejas MI jomā pieņemšana ietver ievērojamu ieguldījumu veicināšanu pētniecībā un inovācijā, tostarp digitālajā infrastruktūrā, jo tie ir vajadzīgi, lai sagatavotos vērienīgām sociāli ekonomiskām pārmaiņām, ko jauno tehnoloģiju attīstība turpmākajos gados radīs Eiropas sabiedrībā un tirgos.

2.6. Eiropas Komisijai un dalībvalstīm būtu jāsadarbjas, lai izstrādātu dažas pamatnostādnes par ētiku mākslīgā intelekta jomā un šajā procesā iesaistītu visus attiecīgos publiskā un privātā sektora dalībniekus.

2.7. Vienlaikus Eiropas līmenī jāizstrādā saskaņots tiesiskais regulējums atbilstīgi ES Pamattiesību hartai un ES līgumos iekļautajām vērtībām. Jaunajā tiesiskajā regulējumā būtu jāietver precīzi noteikumi, kas regulē ar mašīnmācīšanos saistītos riskus, piemēram, tirgus pārredzamības un konkurences trūkumu, diskrimināciju, negodīgu komercpraksi, draudus kibersdrošībai un produktu drošumam.

Jo īpaši regulējumā paredzētajiem aizsardzības pasākumiem jābūt stingriem situācijās, kad dati, kas nodrošina mākslīgā intelekta sistēmu darbību, tiek iegūti automātiski elektronisko ierīču un datoru izmantošanas gaitā.

2.8. EESK norāda, ka Komisijas dienestu darba dokumentā SWD(2018) 137 final, kas pievienots Komisijas paziņojumam, ir pienācīgi analizēta mākslīgā intelekta ietekme uz ES tiesību aktiem un ir apzinātas atbildības problēmas, kas rodas saistībā ar jaunajām digitālajām tehnoloģijām.

2.9. Turklāt būs vajadzīgi visaptveroši rīcības plāni, lai i) pamatotu izglītības un mācību sistēmu modernizāciju un tādējādi nodrošinātu jaunās prasmes, kas būs vajadzīgas nākotnes darba tirgū, un lai ii) garantētu augsta līmeņa aizsardzību iedzīvotājiem un strādājošiem saistībā ar paredzamajiem izaicinājumiem ⁽³⁾.

2.10. EESK aicina Komisiju bez kavēšanās turpināt darbu saistībā ar regulējumu un investīciju veicināšanu, jo pašreizējais straujais pārmaiņu temps nosaka nepieciešamību ātri pielāgoties.

⁽²⁾ INT/806 (2017. gada 31. maijs) – “Mākslīgais intelekts. Mākslīgā intelekta ietekme uz (digitālo) vienot tirgu, ražošanu, patēriņu, nodarbinātību un sabiedrību” (OV C 288, 31.8.2017., 1. lpp.).

⁽³⁾ EESK ir pieņēmusi atzinumu SOC/578 – “Pārejas perioda pārvaldība digitalizētā darba vidē” (OV C 367, 10.10.2018., 15. lpp.).

3. Eiropas Komisijas priekšlikums – Eiropas atbalsts ieguldījumiem mākslīgajā intelektā

3.1. Komisija savā paziņojumā ir paudusi, ka tā atbalstīs MI ieviešanu gan attiecībā uz fundamentāliem zinātnes pētījumiem, gan arī rūpnieciskiem lietojumiem. Šajā saistībā EESK uzsver, ka ir svarīgi šajā procesā iesaistīt visu veidu dalībniekus, tostarp MVU, pakalpojumu sniedzējus, sociālos uzņēmumus, lauksaimniekus, kooperatīvus, patērētāju asociācijas un vecākus cilvēkus pārstāvošas apvienības.

3.2. Attiecībā uz Komisijas mērķi panākt, lai “MI nonāk pie visiem potenciālajiem lietotājiem, īpašu uzmanību pievēršot maziem un vidējiem uzņēmumiem”, EESK uzskata, ka, lai risinātu jautājumu par globālo konkurētspēju, MI jābūt pieejamam pēc iespējas lielākam lietotāju lokam. Papildus pasākumiem, ko Komisija jau ir ielānoojusi, lai izveidotu platformu “MI pēc pieprasījuma”, ir svarīgi arī ieviest atbilstīgus dažādu ieinteresēto personu līdzdalības veidus un apspriesties ar tām, tostarp MVU, sociālās ekonomikas tīkliem un pilsoniskās sabiedrības organizācijām (tās izšķiroši ietekmē Eiropas iedzīvotāju informētu un aktīvu līdzdalību).

3.3. Komisija ir paziņojusi, ka uz mākslīgo intelektu balstītu inovāciju tā atbalstīs, īstenojot izmēģinājuma projektu, ko izstrādājusi Eiropas Inovācijas padome, kuras budžets 2018.–2020. gadā ir 2,7 miljardi EUR.

3.4. EESK uzskata, ka šī iniciatīva var būt noderīga MI attīstībai, taču vienlaikus uzsver, ka pētniecības finansējumam vajadzētu ātri pāriet no eksperimentālā posma uz strukturālo posmu. Ir svarīgi arī, lai ar mērķi izveidot Eiropas līmeņa sadarbības tīklu mākslīgā intelekta jomā Komisija atbalstītu dažādos pētniecības centrus, kas pašreiz izvietoti dažādās vietās dalībvalstīs.

3.5. EESK ņem vērā to, ka Komisija līdz 2020. gada beigām plāno, īstenojot programmu “Apvārsnis 2020”, palielināt ieguldījumus MI jomā līdz aptuveni 1,5 miljardiem EUR. Ja šī pieeja tiktu ātri pieņemta pašreizējās publiskā un privātā sektora partnerībās, divu gadu laikā būtu iespējams piesaistīt investīcijas vēl 2,5 miljardu EUR apmērā. Šī pieeja jāpieņem arī jaunajā pamatprogrammā “Apvārsnis Eiropa”.

3.6. Raugoties no citas perspektīvas, tā ir laba zīme, ka Eiropas Komisija un Eiropas Stratēģisko investīciju fonds – kam būtu jāuzņemas vadošā loma MI attīstības atbalstīšanā ES – ir izveidojuši ES riska kapitāla programmu, proti, riska kapitāla fondu ar 2,1 miljardu EUR lielu finansējumu, lai veicinātu ieguldījumus inovatīvos uzņēmumos visā Eiropā.

3.7. Taču, pasākumi, kas jāveic, lai neatpaliktu no citiem globālajiem dalībniekiem, ir tik vērienīgi, ka patiešām ir nepieciešama visu Eiropas un dalībvalstu līmenī pieejamo instrumentu un finansējuma koordinēšana un sinerģija. Ir skaidrs, ka, lai MI jomā konkurētu ar Ķīnu un ASV, ir jāapvieno visu to publiskā un privātā sektora ieinteresēto personu spēki, kas darbojas Eiropas līmenī, tādējādi nodrošinot ES vadošo pozīciju pasaules līmenī.

3.8. Lai veicinātu ienesīgu ES konkurētspēju MI jomā, būs svarīgi arī veikt atbilstīgus ieguldījumus attiecīgajā IT programmatūrā, tehniskajā nodrošinājumā un digitālajā infrastruktūrā, lai šajā jomā nodrošinātu ticamību ES spējām.

3.9. Veicot ieguldījumus mākslīgajā intelektā, būtu jāņem vērā fakts, ka Eiropas uzņēmumi ir īpaši spēcīgi automatizācijas un robotikas jomās. Tādēļ šādām nozarēm, kas ir daļa no mākslīgā intelekta plašā nozīmē, varētu būt patiešām liela nozīme, lai ES nodrošinātu ievērojamu globālo lomu pašreizējā tehnoloģiskajā attīstībā, un tāpēc tām ir jāvelta īpaša uzmanība.

4. Mākslīgais intelekts un tā ietekme uz iedzīvotājiem un darba ņēmējiem

4.1. MI attīstība neapšaubāmi ir ļoti straujš process. Tādēļ Eiropas iestādēm, izvērtējot katra reglamentējošā pasākuma mākslīgā intelekta jomā ietekmi, jāpieņem vairākdisciplīnu pieeja, kurā tiktu ņemti vērā ne tikai administratīvie, tiesiskie un ekonomiskie aspekti, bet arī antropoloģiskie, psiholoģiskie, socioloģiskie un tehnoloģiskie apsvērumi.

4.2. Lai atbalstītu šādas inovācijas un it īpaši virzītu to attīstību tā, lai arī turpmāk uzmanības centrā būtu cilvēks, ir svarīgi Eiropas Savienībai rīkoties ar mērķi panākt augstu tehnoloģiskās konkurētspējas līmeni, bet pievēršot pienācīgu vērību būtiskākajiem ētikas, sociālajiem un cilvēcības apsvērumiem.

4.3. Tādēļ EESK uzskata, ka ir būtiski, lai: i) personu privātumu un personas datu atbildīgu apstrādi reglamentētu atbilstīgi tiesību akti, piemēram, efektīvi tiktu ieviesta jaunā Vispārīgās datu aizsardzības regula, un šie tiesību akti nepieciešamības gadījumā būs pastāvīgi jāpārskata, lai pielāgotos ātrajai MI attīstībai; ii) tiktu izvērtēti piemērojamo ES tiesību aktu nozīmīgi elementi un, ja vajadzīgs, pielāgoti jaunajai situācijai, ko rada MI, un iii) tiktu pilnveidotas kompetences un prasmes, kas vajadzīgas iedzīvotājiem, pārvaldes iestādēm un Eiropas uzņēmumiem nolūkā efektīvi izmantot priekšrocības, ko sniedz mākslīgais intelekts.

4.4. Pirms veicamās analīzes ir jāatzīmē, ka MI pamatā ir liela datu apjoma izmantošana un apstrāde un ka šādi dati veido pamatu ikvienam lietojumam, kas balstīts uz jaunajām tehnoloģijām. Ņemot to vērā, Eiropas regulējošās iestādes galvenais uzdevums ir nodrošināt pārredzamu un reglamentētu piekļuvi galalietotāju datiem.

4.5. Jo labāka apstrādāto datu kvalitāte, jo lielāka MI sistēmu precizitāte un labāks sniegums. Taču nedrīkst aizmirst, ka ar personām saistītie dati ir jāiegūst likumīgi un jāizmanto veidos, kas tieši iesaistītajām personām ir zināmi, lai nodrošinātu personas datu izmantošanu iepriekš noteiktiem un pārredzamiem nolūkiem, kuriem lietotājs iepriekš ir devis pienācīgu un apzinātu piekrišanu.

4.6. Ir vērts norādīt, ka vairāki nozīmīgi Eiropas tiesību akti – piemēram, tie, kas attiecas uz tiešsaistes reklāmu, negodīgu komercpraksi, produktu drošumu, atbildību, patērētāju tiesībām, negodīgiem līguma noteikumiem, pārdošanu un garantijām, apdrošināšanu un cenu norādīšanu – iespējams būs galalietotāju aizsardzības nolūkā jāgroza un pienācīgi jāpielāgo jaunajai situācijai, ko rada mākslīgā intelekta plašāka un uzlabota izmantošana.

4.7. Izšķirošo jautājumu par produktu drošību un atbildību Komisija ir pienācīgi ņēmusi vērā savā darba dokumentā SWD(2018) 137 final, tajā analizējot konkrētas situācijas un ierosinot sarakstu ar tiem ES tiesību aktiem, kas pelnījuši turpmāku analīzi un novērtējumu. EESK pilnībā rosina Komisiju turpināt šo darbu un vēlas dot savu ieguldījumu šajā sakarā.

4.8. Ir svarīgi uzsvērt kultūras, izglītības un akadēmiskās izglītības nozīmi, no vienas puses, un atbilstošas informācijas sniegšanu plašākai sabiedrībai, no otras puses, lai aizsargātu Eiropas iedzīvotāju tiesības vidē, ko maina MI ieviešana. It īpaši ir svarīgi nodrošināt mākslīgā intelekta algoritmu un datubāžu, kurās tie darbojas, pārvaldības pārredzamību un pareizību.

4.9. Tādēļ ir ļoti svarīgi, lai Eiropas iedzīvotāji saņemtu atbilstīgu izglītību, kā arī vienkāršu un saprotamu informāciju, kas padarītu viņus par atbildīgiem un informētiem tādu ierīču un lietotņu lietotājiem, kuras pieejamas, pateicoties pašreizējai straujajai tehnoloģiju attīstībai, kas aizvien vairāk izplatās visos līmeņos.

4.10. Ņemot vērā visas šīs prasības, ES un dalībvalstīm jāspēj piedāvāt skaidras un efektīvas atbildes, proti, atbalstot mūsdienīgu izglītības sistēmu un pastāvīgi paplašinot mūžizglītības iespējas darba tirgū un pilsoniskajā sabiedrībā.

4.11. Eiropas Komisijai būs rūpīgi jāizvērtē MI ietekme uz darba tirgu. Tā rada nopietnas bažas daudziem strādājošiem Eiropā, kuri savā profesionālajā darbībā ir sasnieguši daudz, bet vēl ir tālu no pensionēšanās vecuma, un kuri notiekošās pārmaiņas vēro ar neuzticību un bailēm. Veicot izvērtējumu, jāņem vērā gan dažu strādājošo iespējamā aizstāšana ar elektroniskām ierīcēm vai robotiem, gan arī tas, ka atsevišķas funkcijas netiks pilnībā automatizētas, taču jaunās tehnoloģijas tās būtiski mainīs. Tādēļ šai analīzei un izvērtēšanai jābūt vērstai ne tikai uz neizbēgamajām un paredzamajām ražošanas procesu izmaiņām, bet arī uz organizatorisko procesu un uzņēmējdarbības mērķu pārskatīšanu pēc pienācīga sociālā dialoga ar darba ņēmējiem.

4.12. Kā apliecina dažādas situācijas, kas rodas un ir radušās saistībā ar daudzām citām tehnoloģijām, pirms MI pilnvērtīgas izmantošanas ir ieteicams veikt pārbaudes dažādos posmos un secīgos pielāgošanās līmeņos, lai, tostarp izmantojot atbilstīgas mācību programmas, nodrošinātu, ka iesaistītie dalībnieki labi tiek galā ar jaunajām tehnoloģijām, un lai novērstu iespējamās kļūdas pielāgošanās procesā⁽⁴⁾.

⁽⁴⁾ Skatīt EESK atzinumu INT/845 "Mākslīgais intelekts: paredzot tā ietekmi uz darbvietām, lai nodrošinātu taisnīgu pāreju" (pašiniciatīvas atzinums), ziņotāja: *Franca Salis-Madinier* (skatīt šā *Oficiālā Vēstneša* 1. lpp.).

4.13. Ieviešot uzņēmumos jaunas tehnoloģijas, ir nepieciešams sociālais dialogs starp dažādiem iesaistītajiem partneriem. Šajā sakarā pastāvīgi jāinformē darba ņēmēju organizācijas un arodbiedrības un jāapspriežas ar tām.

5. Mākslīgais intelekts, publiskā pārvalde un pilsoniskā sabiedrība

5.1. MI ir tehnoloģiska un sociāla inovācija, kas var radikāli mainīt sabiedrību kopumā un ieviest pozitīvas pārmaiņas publiskajā sektorā un attiecībās starp iedzīvotājiem un publiskās pārvaldes iestādēm. Mākslīgā intelekta sniegtās iespējas varētu uzlabot gan pārvaldes efektivitāti, gan arī palielināt iedzīvotāju apmierinātību ar publiskās pārvaldes iestāžu sniegtajiem pakalpojumiem un ar pārvaldes iestāžu efektīvu darbību.

5.2. Lai sasniegtu šos mērķus, ir ļoti svarīgi, lai arī ierēdņi būtu gatavi pārmaiņām un izaicinājumiem, ko Eiropas sabiedrībā ienesīs MI. Darba devējiem publiskajā sektorā un pārvaldes iestāžu vadītājiem, kā arī pedagogiem, pasniedzējiem un iepriekš minētajiem augstskolu darbiniekiem jāspēj pilnībā izprast MI parādību un pieņemt lēmumus par to, kādus jaunus rīkus ieviest administratīvajās procedūrās.

5.3. MI ieviešana publiskajā un privātajā sektorā nosaka nepieciešamību izstrādāt procedūras, kas veicina lietotāju izpratni par tehnoloģijām un to pieņemšanu, izmantojot sadarbības mehānismus, kas sniedz iespēju iedzīvotājiem sniegt ieguldījumu – ja iespējams, izmantojot līdzdalību veicinošas pārvaldes sistēmas, – uz MI balstītu tehnoloģiju attīstībā.

5.4. Lai gūtu nozīmīgus rezultātus šajā jomā, var būt lietderīgi izveidot aizvien uzticamākus risinājumus publiskā un privāta sektora sadarbībai un partnerībai ar mērķi izmantot iespējas, ko sniedz tehnoloģiju lietojumi, mākslīgais intelekts un robotika.

5.5. Publiskās pārvaldes uzdevums ir īpaši sarežģīts juridiskā un leģitīmā ziņā, jo būs jārod pareizs līdzsvars starp sabiedrības interesēm (tostarp valsts varas īstenošanu) un personu interesēm (īpašām personas brīvības izpausmēm). Ņemot to vērā, piemēram, lai izmantotu MI publiskajā pārvaldē, pārredzamības princips un nepieciešamība publiskot administratīvos dokumentus būs, balstoties uz skaidru un precīzu regulatīvo satvaru, jāaskaņo ar personas datu aizsardzību un personas tiesībām uz privātumu.

5.6. Gadījumos, kad jaunie pasākumi dos iespēju publiskās pārvaldes iestādēm izmantot tehnoloģijas, lai pieņemtu organizatoriskus lēmumus un ātrāk izdarītu izvēli – piemēram, lai izvēlētos līgumslēdzēju uzaicinājumā iesniegt priekšlikumus, pārvaldītu rindu uz konkrētiem pakalpojumiem vai pieņemtu darbā jaunus darbiniekus publiskās pārvaldes iestādēs –, būs jārisina jautājums par efektīvu juridisko atbildību par šādiem lēmumiem, balstoties uz skaidru tiesisko regulējumu, kas nodrošina pārvaldes iestāžu pilnīgu pārskatatbildību pret iedzīvotājiem.

5.7. Pilsoniskās sabiedrības organizācijas un sociālie uzņēmumi var lielā mērā veicināt iedzīvotāju izpratni par tehnoloģijām un to pieņemšanu, jo īpaši izmantojot sadarbības mehānismus, kas dod iespēju iesaistīties notiekošajā digitalizācijas procesā. Šajā saistībā svarīga ir iespēja veidot līdzdalību veicinošas šādu instrumentu pārvaldības sistēmas, piemēram, kooperatīva veidā, sākot ar digitālām platformām, kas jau tiek izmantotas, lai strukturētu jaunus saimniecisko attiecību veidus darba vadības jomā.

5.8. Administratīvajām iestādēm, kas atbildīgas par tirgus uzraudzības mehānismiem, vajadzētu būt speciālām zināšanām un pilnvarām aizsargāt godīgu konkurenci, patērētāju tiesības, kā arī darba ņēmēju drošību un tiesības. Valsts vai neatkarīgām struktūrām būtu jāuztic algoritmu revīzija. Vienlaikus uzņēmumiem būtu jāievieš efektīvi mehānismi, lai kontrolētu datu izmantošu MI procesos.

Briselē, 2018. gada 19. septembrī

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Luca JAHIER*